

Till frågan om jakten på det vita guldet

- Några golfrättsliga reflexioner angående bortslagna bollar
(Jan Rebane och Mårten Schultz)

*"Members are requested not to pick up
lost golfballs until they have stopped
rolling"*

- Skylt på okänd golfbana i Skottland

Under detta seklets sista år finns det genom medlemskap i Svenska Golf förbundet omkring 450. 000 golfspelare i Sverige, som spelar golf i varierad omfattning på en mängd banor runt om i landet. Golfbanorna har mycket gemensamt men skiljer sig också åt i fråga om svårighetsgrad, förekomsten av hinder av olika slag, (t.ex. vattenhinder) etc. I dessa hinder slår svenska golfare ned en hel del bollar varje år, som sammantaget omfattar väsentliga värden, vilket kan åskådliggöras med följande, högst översiktliga, kalkyl: Om vi antar att en golfsäsong i Sverige är omkring sex månader och att den genomsnittlige golfaren spelar en golfrond i veckan under golfsäsongen, med tillägg för några extra ronder under semestern, kommer vi fram till cirka 30 ronder per spelare och säsong. Detta skulle innebära att det i Sverige årligen spelas drygt 13 miljoner golfronder. Om vi vidare antar att det i genomsnitt slås bort en boll per ronda¹ och att hälften härav försvinner i ett vattenhinder, så tillförs svenska golfklubbars vattenhinder årligen över sex miljoner golfbollar. Hälften av dessa kan nog spelaren, eller annan spelare, häva upp i anslutning till spel, varvid tre miljoner bollar återstår. Priset på golfbollar varierar i hög grad, men ett vanligt pris kan uppskattas till 20 kr. Kalkylen ger därvid vid handen att värdet av de golfbollar som varje år slås ned i golfbanornas vattenhinder, på ett sådant sätt att golfspelare inte kan ta upp bollen i anslutning till spelet, uppgår till 60 miljoner kr. Den som skulle få för sig att mera systematiskt ta upp och sälja bollarna skulle kanske kunna sälja dem för tio kr per styck, vilket ger ett totalt värde om 30 miljoner kr! Mot denna bakgrund är det inte att förvåna att några försöker att jaga detta vita guld.² Det är denna jakt som ligger till grund för förevarande artikel.

Historiska nedslag

Golf är ett anrikt spel med en lång historia. Vissa uppgifter tyder på att en aktivitet som kan vara förlagan till dagens golfspel utövades så tidigt som på 800-talet. Under 1500-talet utvecklades golfen till en populär sport i Skottland och idag kända banor som St Andrews och Carnoustie grundas. I ljuset av golfspelets långa historia har frågan om hur man ska se på övergivna eller bortslagna golfbollar naturligtvis diskuterats tidigare. Frågan har av naturliga skäl främst aktualiserats inom ramen för golfens eget regelverk, snarare än ur ett allmänjuridiskt perspektiv. I Hofås golfbanas ordningsregler från 1904 stadgas angående upphittade bollar följande: "Klubbävarne [caddie, förf. anm.] äro skyldiga att öfverlämna alla upphittade bollar till sekreteraren och erhålla 10 öre för hvarje boll, men avskedas genast om det upptäckes att de behålla

bullar. Sekreteraren öfverlämnar märkta bullar (om märket är inregistrerat) till ägaren för 10 öre pr styck och säljer omärkta bullar (till medlemmar af Golfafdelningen) för 20 till 60 öre pr styck. Vinsten användes till Golfafdelningens bästa."³ Vidare stipuleras angående caddies rätt till arvode att "Förloras boll afdrages 10 öre. Återfunnen boll återlöses av ägare med 10 öre. Upphittad boll utan ägare köpes ej."⁴ Om man skall våga sig på att klä den sist citerade regeln i mer juridiska termer synes betraktelsesättet vara att golfbullar som slagits bort och som saknade (registrerat) märke ansågs vara utan ägare. Härvid kan måhända paralleller dras till dagens förhållanden, vilket vi senare skall undersöka.

Det var förr i tiden, vilket ovanstående citerade regler illustrerar, vanligt att spelarna märkte sina bullar. Upphittade, bortslagna, bullar som var märkta lämnades in till klubben där den förvarades i en låda vari spelarna sedan kunde leta efter sina bullar. Sedan detta förfaringssätt, bl.a. med hänsyn till mängden bortslagna bullar, övergivits har det varit och är vanligt att klubbarnas juniorer får leta bullar, sälja dem till shopen och använda intäkterna till juniorverksamheten på klubben. Bullarna säljes sedan i klubbshopen, ofta under beteckningen "Floridabullar". (Beteckningen har inget att göra med att bullarna skulle ha varit i Florida, utan innebär bara att de legat i ett vattenhinder. Det kan som ett kuriosum nämnas att i skrivandets stund har annonser från Obs! Stormarknad givit vid handen att Floridabullar nu även kan köpas på stormarknaden, till det facila priset av 99 kr/kg (sic!)).

Redan för några år sedan ställde tidningen Svensk Golf frågan vem som äger en golfboll som slagits ner i ett vattenhinder varvid ingressvis uttalades: "Frågan är inte alls så oviktig som den kanske låter. Ty rätten till bortslagna och därmed övergivna bullar i golfbanornas vattenhinder är en vit fläck i lagstiftningen. Detta är välkommet för mer eller mindre organiserade ligor av dykare. Bortslagna bullar ger pengar, mycket pengar, i dykarnas gummibeklädda händer".⁵

Förevarande artikel syftar till att belysa denna frågeställning; hur förhåller det sig med rätten till de bortslagna golfbullarna och verksamheten att leta efter bullar på banorna? Vem äger en bortslagen golfboll och hur kan äganderätten övergå på någon annan fysisk eller juridisk person, som golfklubben eller den bollsökande junioren? Kan en golfklubb på något sätt förbjuda verksamheten med ligor som profiterar på de bortslagna bullarna?

Det måste härmed framhållas, att artikeln inte syftar till att tillhandahålla några definitiva svar på dessa frågor. Snarare skall framställningen ses som variationer på ett brännande tema. Det kan inledningsvis framhållas att det enligt författarna står klart, att mer systematiserade företag att samla upp övergivna bullar kan störa golfklubbarnas verksamhet på ett flertal olika sätt: Golfspelet störs om banan dagtid trafikeras av personer som dyker i dammar eller letar på andra håll inom golfbanans gränser. Det finns risker för att de som letar bullarna blir skadade om de går in under pågående spel. Den ofta känsliga fauna och flora som utmärker dammar och vattendrag kring golfbanorna kan störas av dykning och andra ingrepp. Därtill aktualiseras den grundläggande frågan om den som tillägnar sig en boll som synes vara bortslagen därmed gör sig skyldig till något tillgreppsbrott, såsom stöld. Med dessa aspekter som fond

skall i denna artikel några anmärkningar göras kring olika möjligheter att förhindra verksamheten på golfbanorna. Det blir härvid en fråga om att väga in andra faktorer, såsom allemansrättsliga aspekter. Ambitionen är inte mer anspråksfull än att framställningen förhoppningsvis kan utgöra en orientering kring problemet.

Äganderättsaspekter - vems är bollen?

Enligt golfspelets regler (regel 27, definition a.) är en golfboll förlorad när "den inte har återfunnits eller identifierats som hans boll av spelaren inom fem minuter från det att spelarens sida eller en caddie tillhörande spelarens sida började söka efter den [...]". Spelaren skall fortsätta spelet med en annan boll och frågan är om spelaren därigenom skall anses ha övergivit sin äganderätt till bollen, i vart fall så till vida att spelaren inte kan hos en upphittare göra gällande bättre rätt till bollen än upphittaren.

Nu är detta inte en okomplicerad fråga. Tvärtom, en från början så jordnära frågeställning som vem som har rätten till dessa bortslagna golfbollar leder snabbt in på djupa rättsteoretiska frågeställningar. Utan att dyka alltför djupt ner i den rättsfilosofiska kvicksanden kan några grundläggande begrepp framhållas. Vi erinrar oss, från t.ex. Malmströms kända inledningsbok i Civilrätt, att äganderätt förvärvas genom ett antal *laga fång*. För att man skall kunna göra anspråk på viss egendom skall alltså något av dessa fång föreligga, vilket naturligtvis gäller för golfbollar likväl som herrgårdar eller något annat. De olika typerna av laga fång räknades upp redan i 1734 års lag, i Jordabalkens första stadgande: "Dessa äro laga fång, därigenom man jord, hus och grund, å landet och i staden, förvärva må: ett är arv, om lagligen ärvt är; annat är skifte, om lagligen skift är; tredje är köp, om lagligen köpt är; fjärde är gåva, om lagligen givet är; femte är pant; om den lagligen pantsatt och förstånden är: allt efter som i denna lagbok skrivet står. Lagligt stände, olagligt återgång."

Dessa fång är i stort sett fortfarande gällande med vissa skillnader, som att pant inte längre är ett laga fång samt att äganderätt idag kan förvärvas även genom t.ex. giftorätt och expropriation.

De uppräknade fången är s.k. *derivativa* fång, enligt vilka en förvärvare härleder sin rätt från en föregående ägare. Inga av dessa fång synes tillämpliga här. Av intresse för förevarande undersökning är istället främst huruvida äganderätten till en golfboll som är bortslagen (eller som tycks vara bortslagen) kan övergå genom ett *extinktivt* eller *originärt* fång. Till sådana fång räknas godtrosförvärv eller ockupation av herrelöst gods. Vad kan grunda ett legitimt äganderättsanspråk för en upphittare av en golfboll som slagits bort i ett vattenhinder eller i ett skogsparti? Frågan har två sidor; dels gäller det problemet med huruvida den tidigare ägaren kan göra sin rätt gällande efter att han övergivit bollen, dels problemet med hur en eventuell ny ägare skall kunna grunda ett äganderättsanspråk.

Golfspelarens anspråk på en bortslagen boll

Vad först gäller spelarens möjligheter att göra anspråk på en boll som slagits bort under en runda måste man ta ställning till om spelaren på något sätt har givit upp sina äganderättsanspråk i och med att han lämnar bollen och fortsätter

sitt spelande. Om den frågan besvaras jakande skall bollen vara att anse som övergivet gods, i likhet med t.ex. en dagstidning på tåget. Som framhållits anses en boll förlorad enligt golfspelets regler om spelaren inte återfinner den inom fem minuter från det att han började leta efter den. Kan golfspelets egna regler tjäna som en utgångspunkt för de allmänt civilrättsliga bedömningarna?⁶

Enligt författarnas mening bör golfreglerna härvid kunna utgöra en lämplig reglering av förhållandena. Spelarna har genom medlemskap i golfklubben eller lösandet av greenfee (en engångsavgift för att spela på klubbens golfbana) i vart fall implicit underkastat sig golfspelets regelverk. Härigenom synes det vara en rimlig lösning att regeln om att en golfspelare får söka efter bollen i fem minuter även medför att spelaren därefter får anses ha övergivit sina äganderättsanspråk på bollen.

Kan någon annan än spelaren göra anspråk på bollen?

Men detta är bara ena sidan av myntet. Följdfrågan blir på vilka sätt någon annan person därefter kan göra anspråk på bollen. Kan klubben med fog göra gällande att de äger bollarna med hänvisning till att de befinner sig på klubbens område? Vilket fång ligger i så fall till grund för klubbens anspråk på äganderätt?

Det finns naturligtvis möjlighet för golfklubbarna att reglera äganderätsfrågor avtalsvägen med medlemmar när de löser medlemskap i klubben, eller att på samma sätt låta en klausul om äganderättsövergång ingå som avtalsvillkor för spelare som löser greenfee. Hur sådana avtalsvillkor skulle kunna se ut faller utanför denna framställning, men torde kunna formuleras i överensstämmelse med regeln om att spelare inte äger leta efter bortslagen boll mer än fem minuter efter att den slagits bort. I avsaknad av avtalskonstruktioner synes det emellertid svårt att se att golfklubbarna har några möjligheter att hävda att de har rätt till bollarna på klubbens mark, i vart fall i strid med en upphittare som gör anspråk på bollarna. Det finns inget laga fång till grund för ett sådant anspråk. Men det kan finnas undantag.

Ett sådant undantag följer av 9 § hittegodslagen⁷, enligt vilken en markägare kan erhålla hälften av herrelös egendom som påträffas inmurat i hus, nedgrävt i marken eller dolt på annat dylikt sätt. Andra hälften tillfaller upphittaren. Hittegodslagen är i allmänhet inte tillämplig på bortslagna golfbollar, emedan egendom av obetydligt värde undantas lagens tillämpningsområde. Bedömningen av huruvida egendomen har ett obetydligt värde skall göras för varje sak för sig, d.v.s. hittegodslagen blir inte tillämplig enbart på den grund att en person hittar en mängd likadana saker av obetydligt värde som sammantaget har ett betydande värde. Således medför inte det faktum, att en person (eller en grupp av personer) samlat på sig en stor mängd bollar att hittegodslagen blir tillämplig. Det upphittade godset, bollarna, skall tas var för sig. Så resonerade också polisen i Kinna sedan klubben underställt ett stort antal bollar, som fiskats upp av några ungdomar, polisens bedömning. Polismästaren konstaterade att bollarna inte omfattades av hittegodslagen.⁸ Samma bedömning gjordes sedermera även av Länsstyrelsen efter att klubben fullföljt. Länsstyrelsens handläggare framhöll även att allemansrätten inte hade någonting med bortslagna bollar att göra.

Det finns således skäl för ståndpunkten att en spelare som enligt golfspelets regler förlorat en boll även därmed får anses sakna möjligheter att göra anspråk på bollen i civilrättslig mening. Vi har också funnit att golfklubbarna i avsaknad av avtalsrättsliga konstruktioner inte kan göra anspråk på bollarna. Härmed skall en bortslagen golfboll vara att betrakta som herrelöst gods, s.k. *res derelictae*, till dess att någon kan göra ett anspråk på bollen.

Allemansrätt och golfbanor

Den gamla svenska allemansrätten medger att envar har rätt att beträda också en golfbana. Allemansrätten är emellertid långt ifrån ovillkorlig. Allmänheten har exempelvis inte rätt att vistas på en gräsmatta på en villatomt eller liknande. I nästa avsnitt skall vi undersöka möjligheterna för klubbarna att förhindra att allemansrätten utövas på ett sådant sätt att golfklubbarnas verksamhet störs eller på ett sätt som innebär en åverkan på miljön etc. Men här skall först söka klarläggas huruvida vissa delar av golfbanorna inte *per se* skall undantagas från det allemansrättsliga området, på den grund att de kan jämföras med exempelvis tomtmark.

Allemansrätten torde till en början vara inskränkt så till vida att allmänheten inte har rätt att beträda greener på en golfbana. Greenerna, som ofta är känsliga för alltför stora påfrestningar, kan härvid, ur den nu behandlade aspekten, jämföras med villatradgårdens gräsmattor. Bygda vattenhinder borde på samma sätt kunna anses som sådant område som inte omfattas av allemansrätten. Dessa vattenhinder är ofta en produkt av ett avancerat projekteringsarbete och kräver skötsel och omvårdnad. Det är t.ex. inte ovanligt att det i ett byggt vattenhinder finns anläggningar som kan skadas av trampande fötter. Rent allmänt sett kan vatten som av ägaren ordningsställt och inhägnats för att t.ex. användas som badplats sägas vara av sådant slag att det är otillåtet för allmänheten att vistas därå. Det samma torde kunna gälla för byggda och särskilt iordningställda områden som utgör vattenhinder på golfbanan. Slutligen kan ifrågasättas om inte bunkrar av samma anledning skall undandras allemansrättens område.

Rättsläget är på denna punkt inte klart, men enligt författarnas mening kan det inte ses som en orimlig inskränkning av allemansrätten att undanta vissa delar av golfbanorna. Det bakomliggande syftet bakom den i svensk rätt vittgående allemansrätten är främst att tillförsäkra medborgarna möjligheter till friluftsliv och liknande. Att vistas på en golfgreen, i en damm på en golfbana eller i en bunker avviker förmodligen från de flestas uppfattning av friluftsliv i denna mening. Det synes därför vara en rimlig avvägning mellan golfklubbarnas intresse och allmänhetens intresse av friluftsliv, att undanta greener, bunkrar och byggda vattenhinder från det allemansrättsliga området. Den som i sådana fall beträder dessa områden utan att ha tillstånd riskerar att ådömas ansvar enligt straffrättsliga bestämmelser, vilket skall beröras nedan.

Med dessa undantag kan emellertid vem som helst vistas på en golfbana under åberopande av allemansrätten. Således kan allmänheten åka båt på allmänna vattendrag som går genom en golfbanas område och där leta efter bortslagna golfbollar, men även plocka svamp i en på golfbanan belägen skogsdunge eller för all del ha picknick i ruffen om det inte stör spelet. Däremot torde allemansrätten inte i sig ha något att göra med de anspråk en upphittare

kan göra på golfbollar, d.v.s. bortslagna golfbollar kan inte jämföras med sådant som envar har rätt att tillägna sig tack vare allemansrätten.

Vad som framför allt föranlett diskussion om hur vittgående möjligheterna för icke golfspelare att leta efter golfbollar skall vara, är de inledningsvis omtalade organiserade ligorna som på ett systematiskt och kommersiellt sätt dyker och insamlar bollar för att sedan sälja dem. För det fall ovanstående argumentation kan uppfattas som rimlig, skall dessa ligor, i likhet med enskilda individer, inte kunna dyka i av klubben konstruerade vattenhinder. Men det finns därutöver ofta allmänna vatten inom golfbanornas område där jakten på det vita guldet bedrivs. På dessa områden har vem som helst rätt att vistas, även ligor av dykare. Frågan blir därvid om vem som helst kan dyka efter och tillägna sig bollar på dessa områden.

Finders keep?

Det har redan konstaterats att spelaren i enlighet med golfspelets regler får anses ha övergett sina äganderättsanspråk på en bortslagen golfboll efter fem minuter, när spelaren enligt reglerna inte längre har rätt att söka efter bollen. Vi har också sett, att golfklubben inte torde kunna göra anspråk på bollarna enbart på den grunden att de slagits bort på dess mark.

Men vad gäller för upphittaren? Borde inte han kunna göra ett originärt fång, d.v.s. att den herrelösa egendomen kan förvärfvas genom att den helt enkelt tas i besittning (s k *ockupation*). Emedan en golfbolls värde i allmänhet är så pass lågt att hittegodslagen inte är tillämplig behöver upphittaren inte kungöra sitt fynd i enlighet med de regler som finns för fynd i mer egentlig mening. Undantag kan tänkas måhända, för det fall en upphittad boll är av ovanligt högt värde, varvid hittegodslagens regler kan aktualiseras. Men i de allra flesta fall borde en upphittare kunna tillägna sig en bortslagen boll som han fått i sin besittning. Ett exempel på detta är att golfspelaren som letar efter sin bortslagna boll hittar en annan boll, bortslagen av någon tidigare spelare.

Även de som i mer organiserade former söker efter bollar kan genom ett originärt fång göra anspråk på upphittade bollar, genom att exempelvis dyka efter bollar i allmänna vattendrag inom gränserna för en golfbana. Det faktum att många bollar samlats ihop samtidigt kan inte ge upphittaren en sämre rätt än om han tagit upp några enstaka bollar. Detta förutsätter att upphittaren hade rätt att vistas på banan. Huvudregeln blir härvid, för den upphittande junioren likväl som för den organiserade ligan, den engelska devisen "finders keep". Men det kan finnas andra aspekter av verksamheten som i praktiken kan medföra att bollsökarnas möjligheter inskränks.

Inskränkningar i allmänhetens rätt

Allmänheten har rätt att vistas på stora delar av golfbanorna, vilket även inkluderar sådana delar av allmänheten som befinner sig på banorna för att leta efter bollar. Vi har redan sett att det finns vägande skäl för att undanta sådana områden som greener och byggda vattenhinder från det allemansrättsliga området. Men inte ens med dessa undantag får allmänheten vistas på golfbanorna hur som helst. Även avseende andra områden än de tidigare nämnda måste begränsningar göras, även om de i och för sig omfattas av allemansrätten.

Det står till en början klart att allmänheten inte kan vistas på banorna på ett sådant sätt att det stör spelet. I annat fall skulle personer som befinner sig på banorna, förutom att störa dem som betalt för att utöva sin idrott på banorna, riskeras att skadas av golfbollar och på annat sätt. Vad särskilt gäller möjligheterna att leta efter bollar i vatten på golfbanorna förekommer det ibland s.k. bottenlösa dammar, vilket kan innebära stora risker för personer att vada i dammarna. Det kan således finnas säkerhetsskäl som talar för en viss försiktighet i att tillåta allmänheten att vistas på golfbanor. Härvid torde den av Svenska Golf förbundets Juridiska Nämnd tidigare utfärdade rekommendationen att golfklubbarna bör kunna genom ett, på lämpligt sätt utformat och anslaget, meddelande upplysa om att letande efter bollar under vissa förhållanden, utan något som helst samband med golfspelet, inte är tillåtet på golfbanorna.⁹

Vidare finns det miljöskäl som talar för att begränsa allmänhetens möjlighet att vistas på golfbanorna. I dammarna på golfbanorna finns det ofta ett känsligt djurliv. Det kan vara fråga om exempelvis inplanterade kinesiska karpar, vilka riskeras att störas av dykare eller personer som vadar. Där förekommer även vattenfåglar. En undersökning av docenten Claes Andrén vid Göteborgs Universitet har vidare påvisat att golfbanor kan utgöra en inbjudande miljö för sällsynta groddjur. Särskilt under våren, när dessa groddjur leker, är det av vikt att vattensamlingarna inte störs, vilket således kan vara en anledning till ytterligare restriktivitet med att tillåta allmänheten att dyka efter bollar i vatten på golfbanorna. Förutom det känsliga djurlivet finns det också ett växtliv som måste skyddas. Det kan således i vissa fall finnas anledning att helt förbjuda personer från att vistas i vatten på golfbanan under exempelvis häckningsperiod för fåglar eller den period då sagda groddjur leker.

Slutligen skall också framhållas att miljöbalken stipulerar att den som "utnyttjar allemansrätten eller annars vistas i naturen skall visa hänsyn och varsamhet i sitt umgänge med den." (Miljöbalken 7:1). Detta allmänna stadgande är en självklar utgångspunkt för de som väljer att utnyttja sin allemansrätt på golfbanor. Således ankommer det på envar som vill utnyttja sin allemansrätt genom att vistas på en golfbana att visa tillbörlig hänsyn. För det fall så inte sker kan straffrättsliga regler aktualiseras.

Straffrättsliga aspekter

Enligt den här framförda åsikten bör allmänheten - bollplockande juniorer såväl som organiserade ligor - kunna fiska efter bollar i vattenhinder och vattendrag om de inte därmed stör golfspelet eller på annat sätt förfar i strid med vad som ovan anförts. Det kan avslutningsvis finnas anledning att påminna om att möjligheterna att leta efter och tillägna sig bollar på golfbanorna kringskärs av ett flertal straffrättsliga regler, för det fall personer missbrukar den generösa rätten att vistas i naturen som den svenska allemansrätten medger. Med hänsyn till det anförda torde straffansvar för tillgreppsbrott (stöld, snatteri, etc) inte kunna komma ifråga men det finns andra bestämmelser som kan aktualiseras enligt den nedan följande uppräkningslista. Uppräkningen skall inte ses som något försök till uttömmande redogörelse, utan som några översiktliga anmärkningar.

- *Olaga intrång* enligt 4 kap. 6 § 2 st. BrB. Den som olovligen intränger på sådana områden av golfbanans område som inte omfattas av allemansrätten riskerar att ådraga sig ansvar för olaga intrång. Härvid blir frågan om allemansrättens gränser såsom ovan berörts av betydelse.
- *Skadegörelse* eller *åverkan* enligt 12 kap. 1 § respektive 2 § brottsbalken (nedan BrB). Vid beträdande av banan måste naturligtvis den som letar bollar på samma sätt som alla andra visa tillbörlig försiktighet så att inte banan blir skadad. Golfklubbarna försöker ofta att göra kanten mellan vattenhinder och gräset så "skarp" som möjligt, så att bollar inte skall riskera att hamna i en sank passage mellan vattenhindret och gräset. Detta kan vara ett exempel på hur en ovarsam golfletare kan riskera att göra sig skyldig till skadegörelse för det fall han inte är aktsam om golfbanans konstruktion.
- *Tagande av olovlig väg*, 12 kap. 4 § BrB. För det fall man olovligen tar väg över tomt, plantering eller annan äga som, enligt lagtexten, *kan* skadas därav, dömes för tagande av olovlig väg. Det krävs således inte att någon skada faktiskt orsakats, utan det räcker med att handlingen "kan" göra det. Huruvida tagandet av väg på golfbanor är "olovlig" får bedömas utifrån bl.a. allemansrättsliga principer, liksom för olaga intrång.
- I den nya *miljöbalken* finns det straffbestämmelser som kan aktualiseras, t.ex. för det fall områden inom en golfbanas gränser är skyddade av miljöhänsyn i vissa avseenden. Som ett exempel kan nämnas att länsstyrelse eller kommun kan meddela föreskrifter som inskränker allmänhetens rätt att vistas på område med känsliga djur och växtarter (7 kap 13 § MB).

Ovanstående straffrättsliga regler kan aktualiseras vid sökandet efter bollar på golfbanorna, vilket kan tjäna som en illustration av de yttersta gränserna för hur bolletandet får bedrivas.

Sammanfattning

I enlighet med vad som ovan anförts kan golfklubbarna inte generellt förbjuda de nya guldgrävarens jakt på det vita guld. Inte heller bör golfklubbarna allmänt sett kunna göra några anspråk på äganderätt till detta vita guld enbart på den grund att bollarna slagits bort på deras mark.

Vad gäller äganderätsfrågan har framhållits att en upphittare skall kunna förvärva äganderätt till en upphittad boll. Men guldgrävarens möjligheter att söka efter golfbollar bör kunna inskränkas så till vida att byggda vattenhinder (liksom greener och bunkrar) inte skall vara allmänt tillgängliga. Likaså måste viss restriktivitet avseende allmänhetens tillgänglighet kunna iakttas för naturliga vattenhinder, där det finns skyddsvärda intressen, av exempelvis säkerhets- eller miljöskäl.

För det fall missbruk sker kan straffrättsliga regler aktualiseras i vissa fall.

De inskränkningar som härvid bör gälla kanske hindrar våra golfbanor från att bli ett nytt Klondike. Men den som utnyttjar sin allemansrätt på golfbanan med hänsyn och tillbörlig omsorg, och därvid finner en golfboll kan sannolikt med gott samvete införliva detta vita guld i sin övriga förmögenhet.

- - - - -

1. Föreliggande tidskrifts redaktör har vid underhandskontakt med författarna uppgett att det enligt hans personliga erfarenhet slås bort betydligt fler bollar än en per runda. Det kan således finnas ett betydande mörkertal här som indikerar att guldreserven i golfbanornas dammar är än större än ovanstående beräkning ger vid handen.
2. Uttrycket "det vita guldet" härstammar från en artikel i Svensk Golf för några år sedan, Johan Dahlqvist: "På jakt efter det vita guldet" Svensk Golf nr 7/95, s 18 ff., där dessa problem framhölls.
3. Citerat ur *GOLF – Den gröna sporten*, Svenska Golf förbundets jubileumsbok 1904-1979, sammanställd av Anders Jansson, Göteborg 1979, s 38.
4. Ibid.
5. Johan Dahlqvist: "På jakt efter det vita guldet" Svensk Golf nr 7/95, s 18 ff.
6. Förhållandet mellan idrottens särskilda regelverk och den allmänna rätten behandlas i Krister Malmsten "Idrottsnorm som juridisk standard" i *Svensk Juristtidning* 1997 s 240 ff.
7. Lag (1938:121) om hittegoods.
8. Dahlqvist a a s 20.
9. Svenska Golf förbundet, Cirkulär nr 5/95, Bilaga 3.